

Анотація

А.Н.Самойленко

Развитие дистанционного образования в высших учебных заведениях путем компьютеризации учебного процесса

В статье рассмотрены проблемы внедрения компьютерных технологий в образовательный процесс вузов. Обосновано необходимость использования компьютерной техники в учебном процессе, как приоритетной составляющей открытого, дистанционного образования.

Ключевые слова: компьютеризация образования, информатизация общества, компьютерная грамотность, система тестирования.

Summary

O.M.Samoylenko

Development of the Remote Education in Higher Educational Establishments by Computerizing of Educational Process

The article deals with the problems of introduction of computer technologies into the educational process of higher educational institutions. The necessity of use of computers for educational process, as a prior component of the open, remote education is proved.

Keywords: computerizing of education, informatization of society, computer literacy, system of testing.

Дата надходження статті:

„16” січня 2009 р.

УДК 371.11 (477)

Ж.О.СЕНЧУК,
здобувач
(м.Хмельницький)

Моделювання системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів загальноосвітнього навчального закладу

Розкривається концептуальна модель та система інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів загальноосвітнього навчального закладу.

Ключові слова: моделювання, концептуальна модель, інноваційна діяльність, інформаційне забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Реалізація інноваційної політики України в галузі освіти можлива за умов взаємодії інноваційних процесів із національними традиціями освіти та освітніми тенденціями розвитку світової педагогічної теорії і практики, розробки моделі управління інноваційними процесами та його інформаційного забезпечення в межах національного простору відповідно до мети й завдань реформування освітньої галузі в Україні.

Все це вимагає вирішення проблеми інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів та інформатизації цього процесу.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Питання інформаційного забезпечення управління закладом освіти все частіше стає предметом досліджень вітчизняних і зарубіжних учених. В наукових працях В.І.Бондаря, В.В.Васильєва, А.С.Капто, Ю.А.Конаржевського, В.І.Маслова, Л.М.Калініної, Л.М.Забродської акцентується увага на важливості інформації для функціонування і розвитку закладу освіти. Основні підходи до систематизації управлінської інформації розглядаються в працях В.В.Гуменюк, Г.В.Єльнікової, Ю.А.Конаржевського, О.А.Орлова, Т.І.Шамової.

Проблеми моделювання педагогічних систем висвітлено в наукових працях Л.І.Даниленко, В.І.Маслова, Н.М.Островерхової, В.С.Пікельної та ін.

Формулювання цілей статті... Проведений аналіз науково-педагогічної літератури, дослідницьких робіт, організаційно-методичних матеріалів свідчить про те, що спеціальних досліджень щодо моделювання системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів загальноосвітніх навчальних закладів в Україні майже не проводилося. Існуючі моделі не передбачають розробку системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів. Водночас серед проблем удосконалення практичної управлінської діяльності керівників шкіл щодо впровадження нововведень у навчально-виховний процес важливою залишається організація її інформаційного забезпечення. Тому метою даної статті є розкрити сутність розробленої нами концептуальної моделі інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів ЗНЗ та створення на її основі відповідної системи інформаційного забезпечення.

Виклад основного матеріалу... Під інформаційним забезпеченням управління інноваційною діяльністю педагогів ми розуміємо стратегічну підтримку управління процесами створення, впровадження і поширення інновацій з метою забезпечення цілеспрямованості, організованості інноваційної педагогічної діяльності засобами систематизації інформаційних ресурсів.

В основу визначення ми поклали розуміння інноваційної діяльності як процесу створення, впровадження і поширення інновацій, і сутності інформаційного забезпечення управління як підтримки процесів управління, технології, навчання, наукових досліджень та інше засобами систем баз даних і знань. З огляду на те, що інноваційна діяльність значною мірою визначає стратегічний розвиток загальноосвітніх навчальних закладів, впливає на прогнозування результатів діяльності, ми розуміємо інформаційне забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів як стратегічну підтримку управління, де стратегічний – такий, що відповідає вимогам стратегії, містить загальні, основні настанови, важливі для здійснення чого-небудь.

Необхідність інформаційного забезпечення управління впровадженням та використанням інновацій у навчально-виховному процесі зумовлено потребою розв'язати протиріччя, що виявлені в інноваційній педагогічній практиці. Це протиріччя між:

- формуванням якісно нової моделі суспільства з новою філософією життя, потребою держави в освічених спеціалістах з високим рівнем культури, мобільності, творчості, адаптивності до соціально-економічних змін і недостатнім рівнем усвідомлення функцій інновацій в освіті;
- стихійністю інноваційних процесів у практиці шкільної освіти й необхідністю узгодження нових ідей із соціальними потребами та нормативними вимогами;
- відсутністю відповідних інфраструктур, які здійснюють регулювання інноваційних процесів на основі науково-методичних підходів, координації та оцінювання;
- необхідністю впроваджувати нові знання та використовувати сучасні способи роботи з інформацією, застосовувати інноваційні освітні технології й низьким рівнем як психолого-педагогічної підготовленості вчителів, так і недостатніми економічними можливостями впровадження нововведень.

Поряд з цим, необхідність створення системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів викликана такими проблемами інформаційного забезпечення діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів:

- сучасні умови формування інформаційного суспільства зумовлюють модернізацію змістового наповнення управлінських інформаційних систем і їх автоматизацію;
- потребою моделювання й запровадження автоматизованого інформаційного забезпечення управління загальноосвітнім навчальним закладом нарівні з традиційним, а також їх оптимізацію та поєднання;
- необхідністю фільтрації, відбору, оцінки, систематизації з усієї сукупності саме тієї інформації, що відображає реальну освітню ситуацію в загальноосвітніх навчальних закладах та задовольняє інформаційні потреби суб'єктів у релевантній, вірогідній, вичерпній інформації для розв'язання задач управління інноваційною діяльністю педагогів і виконання функціонально-посадових обов'язків.

Зростаючі інформаційні потреби суб'єктів управління вимагають підвищеної уваги до проблем розвитку інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю вчителів, експлуатації й підтримки інформаційних ресурсів, що використовуються в процесі управління даним питанням. Саме тому ми поставили за мету розробити концепцію інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів загальноосвітнього навчального закладу.

Теоретичною основою розробки концептуальної моделі став системний підхід до управління інноваційною діяльністю педагогів ЗНЗ, під яким розуміють процес декомпозиції цілості на її головні складові та визначення їх ролі, функцій, регулятивних причинно-наслідкових зв'язків між ними, що забезпечують стабільне існування головної системи, а також є адекватна практична діяльність по досягненню мети, тобто розвитку системи [5, с.7-8]. Основним чинником утворення системи інформаційного забезпечення визначено мету її функціонування, оскільки мета визначає організаційно-педагогічні засади управління інноваційною діяльністю вчителів і „визначає раціональний варіант збору інформації, її класифікаційний склад, обсяг, форми використання” [1, с.78].

Моделювання як метод дослідження нині набув широкого застосування в галузі управління соціально-педагогічними системами. Саме моделювання репрезентує можливості ефективного використання моделей, адже модель є зменшеним або збільшеним відтворенням систем, їх структур, процесів, явищ і слугує для їх пояснення; дозволяє компактно представляти процеси, явища на об'єкті дослідження і їх взаємозалежність; має конкретну сферу застосування і призначення (пізнання, вивчення, дослідження тощо); надає можливість здійснювати моніторинг якісних і кількісних показників параметрів процесів, які досліджуються, та їхній аналіз; сприяє адекватному пізнанню систем, явищ, процесів і виявленню в них нерозкритих або недостатньо розгорнутих станів, випадковості їх у розвитку та ін.

Побудувати модель – означає провести мисленнєву або реальну імітацію об'єкта шляхом створення аналогів, у яких відтворюється мета, структура, принципи організації, параметри функціонування об'єкта як системи [4, с.133].

Відповідно до цього, концептуальна модель інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів ЗНЗ містить такі компоненти: місію, мету, завдання, принципи, функції.

Місією інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів визначено сприяння вдосконаленню процесу управління інноваційною діяльністю педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів, інформаційно-ресурсний супровід інноваційних процесів під час створення, апробації, впровадження і використання педагогічних нововведень.

Головна мета інформаційного забезпечення – забезпечити управління інноваційною діяльністю педагогів актуальною, повною, достовірною й регулярно оновленою інформацією про стан перебігу інноваційних процесів у ЗНЗ та в регіоні, поліпшення якості підготовки й прийняття ефективних управлінських рішень.

Завданнями інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів є:

- удосконалення управління використанням нововведень у навчально-виховному процесі;
- інтенсифікація інноваційних процесів на основі комп'ютерних технологій;
- підвищення рівня науково-методичного забезпечення інноваційної діяльності педагогів загальноосвітнього навчального закладу;
- формування бази даних шляхом збору, автоматизованої обробки й зберігання інформації та поєднання зусиль для забезпечення організації ефективної співпраці всіх підрозділів, співробітників, фахівців у процесах збору, обробки та використання інформації з питань педагогічної інноватики;
- забезпечення вільного доступу користувачів до інформаційної бази навчального закладу, підвищення рівня інформаційної культури педагогічних працівників;
- сприяння реалізації цільових програм управління інноваційними процесами в загальноосвітньому навчальному закладі.

Розробка концептуальної моделі системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів велася з урахуванням загальних принципів менеджменту. Водночас, вона передбачає принципи створення та функціонування системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогічних працівників, які умовно поділено на методологічні й організаційні [2, с.155-157]. До методологічних віднесено такі принципи, як науковість, системність, інноваційність, інформаційного забезпечення інноваційних процесів, відкритість, конкретність, комплексність; до організаційних – принцип правової пріоритетності і законності, ефективності, адаптивності, оптимальності, безперервності, інформаційної достатності, збалансованості, повноти.

Система інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогічних працівників та її автоматизована база даних покликана виконувати такі функції:

- **методичну** (забезпечення прогнозування, планування, обліку, організації, контролю, регулювання управлінської діяльності щодо впровадження і використання нововведень педагогами школи; визначення єдиного підходу до організації системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів; розробка технологій збору, обробки, представлення та форм зберігання інформації щодо управління інноваційною діяльністю педагогів);
- **інформаційно-аналітичну** (служить засобом інформування суб'єктів управління про стан педагогічної системи та оточуючого середовища; відповідність інформаційним потребам користувачів системи інформаційного забезпечення; збір, обробка інформації, створення ефективної інформаційної бази; адекватне відображення перебігу інноваційних процесів у загальноосвітніх навчальних закладах);
- **документальну** (автоматизація документообігу в навчальному закладі щодо впровадження нововведень у навчально-виховний процес школи; стандартизація електронних форм аналітичних звітів, даних результатів роботи школи щодо застосування інновацій);
- **презентаційну** (представлення системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів; проведення (участь) методичних, консультаційних заходів; створення і підтримка системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів загальноосвітніх навчальних закладів).

Відповідно до концептуальної моделі розроблено систему інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів ЗНЗ. Структура системи забезпечується наявністю таких компонентів: суб'єкти, етапи управління інноваційною діяльністю педагогів, цілі кожного етапу, зміст інформації, її джерела, методи збору, обробки, збереження і використання даних.

Запропонована система інформаційного забезпечення передбачає об'єднання змісту інформації в блоки, що відповідають етапам управління інноваційною діяльністю педагогів:

- 1) формування бази нормативно-правового супроводу управління інноваційною діяльністю педагогів;
- 2) аналіз ефективності стану керованої системи;

- 3) визначення актуальних проблем навчально-виховного процесу та шляхів їх розв'язання;
- 4) пропаганда інноваційного пошуку і мотивація педагогів до інноваційної діяльності;
- 5) науково-методична підготовка педагогів до інноваційної діяльності;
- 6) організація інноваційної діяльності;
- 7) виявлення ступеня ефективності інновації та результативності діяльності педагогів.

Очевидно, що для наповнення змістових блоків керівнику ЗНЗ необхідна своєчасна, достовірна, повна зовнішня і внутрішня інформація, яка надходить до нього з різних джерел. Такими джерелами є законодавчі, керівні, концептуальні документи, внутрішня розпорядча документація; правова, наукова, довідкова, фахова, методична література; передовий педагогічний досвід; статистичні і фінансові звіти; матеріали атестації педагогів; результати зовнішнього незалежного тестування, інспекторських, фронтальних перевірок, а також суб'єкти управління тощо. Слід підкреслити, що інформація, яка використовується в навчальному закладі для наповнення блоків створеної системи, повинна відповідати основним вимогам до підготовки та надання даних, а отже бути достовірною, своєчасною та оперативною, цілеспрямованою, комплексною, лаконічною і достатньою.

Формування інформаційних потоків для наповнення системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів ЗНЗ потребує чіткого розподілу функційних обов'язків між суб'єктами управління. Орієнтовні напрями діяльності та основний зміст інформації, а також форми її виходу представлено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Формування інформаційних потоків управління інноваційною діяльністю педагогів ЗНЗ

Суб'єкт	Орієнтовні напрями діяльності та основний зміст інформації	Форма виходу інформації
Директор ЗНЗ	Організація системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів Формування бази даних нормативно-правового супроводу управління інноваційною діяльністю педагогів Розподіл повноважень між виконавцями Визначення можливостей локальних, модульних, системних змін Розробка програми, концепції розвитку навчального закладу	План, алгоритм дій База даних Посад.обов. Аналіт. довід. Програма
Заступник директора навч.-виховної роботи	Збір даних про рівень навчальних досягнень учнів, рівень вихованості, розвитку Розробка плану впровадження інновацій Збір даних про досвід педагогів, його узагальнення	Звіт План Аналіт. довід.
Заступник директора науково-методич. роботи	Аналіз стану методичної роботи Формування банку інноваційних педагогічних технологій Організація консультаційної роботи Здійснення моніторингу результатів інноваційного процесу	Аналіт. довід. Банк Графік Аналіт. дов.
Заступник директора фінанс.-господ. діяльності	Збір даних про стан ресурсної матеріально-технічної бази навчального закладу, фінансування Розробка програми розвитку матеріально-технічної бази школи Складання кошторису, бізнес-плану	Звіт Програма Кошторис
Психолог	Вивчення соціальних резервів педагогічного колективу Аналіз мотиваційного середовища педагогічного колективу ЗНЗ Збір і обробка інформації про готовність педагогів до інноваційної діяльності Розробка системи стимуляційних ресурсів	Тести Критерії аналізу Аналіт. дов. Система
Педагоги	Збір даних про результативність навчально-виховного процесу Розробка портфоліо педагога, який здійснює інноваційну діяльність	Звіт Портфоліо
Системний адміністратор	Створення автоматизованої бази даних СІЗ управління інноваційною діяльністю педагогів Підтримка її функціонування	Автомат. база
Бібліотекар	Комплектування інформаційного фонду науковою, методичною, навчальною літературою, періодичною пресою Створення електронного каталогу науково-методичної літератури з питань педагогічної інноватики	Бібліот. фонд Каталог

	Організація презентацій методичної і навчальної літератури	Відеозапис
--	--	------------

Отримана інформація інтегрується в цілісний інформаційний комплекс уявлень про інноваційну діяльність педагогів. Способом інтеграції є поєднання різноманітної інформації в систему, компоненти якої поєднані між собою взаємно збагачуючими та взаємно уточнюючими зв'язками.

Всі компоненти системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів ЗНЗ взаємопов'язані та взаємообумовлені і надають вищезазначеній системі цілісних, інтегративних властивостей. Саме структура інформаційних зв'язків відтворює організацію системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів ЗНЗ та гарантує її цілісність.

Дана система з позицій системно-кібернетичного підходу відповідає всім характерним ознакам складних систем. Наведемо найбільш суттєві з них:

- цілеспрямованість інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів;
- узгодженість централізованого управління із самоуправлінням при одночасній автономності компонентів системи;
- наявність інтегральних властивостей, що не притаманні окремим складовим системи інформаційного забезпечення;
- наявність складного зв'язку і взаємозумовленості між компонентами системи (включаючи зворотний зв'язок);
- наявність інформаційних зв'язків між складовими системи, а також зовнішніх інформаційних зв'язків з іншими мегасистемами;
- критеріальність оцінки результативності функціонування системи інформаційного забезпечення управління;
- варіабельність окремих компонентів (структури, функцій, зв'язків) всієї системи інформаційного управління [3, с.48]

Побудова та використання системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів ЗНЗ буде ефективнішим за умови використання комп'ютерних технологій. Враховуючи вищесказане, ми створили автоматизовану базу даних системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів загальноосвітнього навчального закладу, яка містить сім основних режимів роботи. Кожен з них відповідає вище зазначеному блоку та має активні режими роботи другого рівня, що дозволяють користувачам вводити, редагувати, коригувати, обробляти, аналізувати інформацію, яка стосується інноваційних процесів у школі. Розробка алгоритмів управлінської діяльності щодо використання інновацій у навчально-виховному процесі є однією з передумов створення системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів ЗНЗ.

Результатом створення системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів стане:

1. Забезпеченість керівників загальноосвітніх навчальних закладів об'єктивною, достовірною, своєчасною інформацією щодо перебігу інноваційних процесів у школі.
2. Автоматизація управління впровадженням нововведень у навчально-виховний процес.
3. Удосконалення науково-методичного забезпечення інноваційної діяльності педагогів загальноосвітнього навчального закладу.
4. Підвищення якості інформаційного забезпечення управління навчально-виховним процесом і управлінської діяльності керівників ЗНЗ.
5. Підвищення рівня інформаційної культури суб'єктів управління.

Висновки... Розроблена нами концептуальна модель та система інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів покликана сприяти об'єктивному відображенню стану й тенденцій розвитку загальноосвітнього навчального закладу, виявляти проблемні зони, допомагати оперативно коригувати інноваційну діяльність педагогів, відстежувати результативність упровадження інновацій у навчально-виховний процес; забезпечити керівників, учасників навчально-виховного процесу повною, достовірною й актуальною інформацією про стан перебігу інноваційних процесів, надавати можливість для оперативної її обробки й аналізу, а також ефективного використання даних для управлінського супроводу впровадження і використання нововведень в освітніх закладах. Подальший розвиток даної проблеми вбачається нам у розробці кваліметричної моделі оцінювання якості інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів ЗНЗ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андрушків Б. Н. Основи менеджменту / Андрушків Б. Н., Кузьмін О. Є. – Л. : Світ, 1995. – 296 с.
2. Забродська Л. М. Інформатизація закладу освіти: управлінський аспект / Л. М. Забродська. – Х. : Основа, 2003. – 240 с.
3. Калініна Л. М. Специфіка інформаційного управління закладами освіти / Л. М. Калініна // Освіта і управління. – 2003. – №1, Т.6. – С. 48-60.

4. Калініна Л. М. Технологія інформаційного управління закладом освіти / Л. М. Калініна. – Х. : Основа, 2005. – 160 с. – (Б-ка журн. „Управління школою”. – Вип. 12(36)).
5. Маслов В. І. Наукові основи та функції управління ЗНЗ : навч. посіб. / В. І. Маслов. – Тернопіль : Астон, 2007. – 150 с.
6. Управління навчальним закладом : навч.-метод. посіб. / [О. І. Мармаза, О. М. Касьянова, В. В. Григораш та ін.]. – [у 2-х ч. – Ч.1. Абетка менеджера освіти]. – Харків : Веста ; Ранок, 2003. – 160 с. – (Серія „Управління школою”).

Анотація

Ж.А.Сенчук

Моделирование системы информационного обеспечения управления инновационной деятельностью педагогов общеобразовательных учебных заведений

Освещается вопрос создания концептуальной модели информационного обеспечения управления инновационной деятельностью педагогических работников общеобразовательного учебного заведения.

Ключевые слова: моделирование, концептуальная модель, инновационная деятельность, информационное обеспечение управления инновационной деятельностью педагогов.

Summary

Zh.O.Senchuk

Modelling of the System of Information Securing of Management of Innovative Activity of the Teachers of General Educational Institutions

The question of creation of conceptual model of the system of information securing of management of innovative processes in a general educational institution is studied.

Keywords: modelling, conceptual model, introduction of innovations, supply with information of management of innovative activity of teachers.

Дата надходження статті:

„20” листопада 2008 р.

УДК 378.11 + 37.013.77

В.М.СИЧ,

*кандидат психологічних наук
(м.Кам'янець-Подільський)*

Гендерний підхід як важлива умова ефективного управління сучасним вищим навчальним закладом

У статті розглянуто зміст та психологічні особливості прояву гендерних стереотипів у вищих навчальних закладах, визначено рівень гендерної компетентності студентів, викладачів, керівників вищого навчального закладу.

Ключові слова: гендерна ідентифікація, гендерні стереотипи, гендерна компетентність.

Постановка проблеми в загальному вигляді... На гендерні характеристики особистості впливають умови соціалізації в різних соціальних інститутах, таких як сім'я, дошкільні навчальні заклади, школи тощо. Слід зазначити, що вищі навчальні заклади як інститути соціалізації сприяють закріпленню і розвитку гендерних стереотипів, широко запроваджують статево рольовий підхід.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Гендерні стереотипи та особливості їх прояву у системі освіти вже були предметом уваги дослідників. Так, зокрема, Д.Хартлі, Я.Коломінський, М.Мелтсас розглядали питання ролі гендерних стереотипів у формуванні і розвитку ідентичності в дитячому і підлітковому віці; Менстед і Мак-Калоч, Н.Гафізова вивчали роль засобів масової інформації у формуванні та підтримці традиційних ролей чоловіків і жінок; Т.Голованова, Т.Данильченко досліджували стереотипи мужності та жіночості студентської молоді України; Л.Штильова вивчала особливості гендерних уявлень студентів та ін.

Разом з тим, зазначені дослідження не дають вичерпної відповіді на всі питання, що стосуються особливостей негативних проявів гендерних стереотипів у процесі управління вищими навчальними закладами (ВНЗ). Можна стверджувати, що спеціальних досліджень, які стосуються гендерного підходу в управлінні сучасним вищим навчальним закладом, проведено не було.

Визначення психологічних умов попередження прояву негативних стереотипів у студентської молоді, викладачів та управлінського персоналу в процесі управління ВНЗ становить наукову проблему, розв'язання якої сприятиме поглибленню прикладних знань із гендерної психології, соціальної психології, психології управління, організаційної психології.

Формулювання цілей статті... Мета статті – розкрити особливості прояву гендерних стереотипів у студентської молоді, викладачів та управлінського персоналу ВНЗ та визначити умови їх попередження.

Виклад основного матеріалу... Внесок, що суспільство робить у розвиток особистості, залежить від її статі. І в жінок, і в чоловіків формуються специфічні гендерні структури, або гендерні компоненти